

Državni izpitni center

M 0 7 1 1 0 3 1 3

SPOMLADANSKI ROK

SLOVENŠČINA

≡ Izpitna pola 1 ≡

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Ponedeljek, 7. maj 2007

SPLOŠNA MATURA

RAZPRAVLJALNI ESEJ

MED POKLICNO USPEŠNOSTJO IN ZASEBNIM ŽIVLJENJEM

V eseju je kandidat skušal

- A** iz *Pimlica* in *Neznosne lahкости bivanja* izbrati po eno moško osebo in predstaviti njuno družbeno vlogo v romanih;

do 3 + do 3 točke

za **predstavitve** družbene vloge izbranih moških oseb, npr.: Matjaž je uveljavljen slovenski kantavtor. Preživlja se z glasbo, nastopa na koncertih, snema plošče, daje intervjuje. Opredeljuje se za enega poslednjih trubadurjev uporniške generacije s konca šestdesetih let. Zaradi novih družbenih razmer po osamosvojitvi Slovenije so se njegovi vrstniki prilagodili novemu času, postali so uspešni podjetniki in politiki, on pa vztraja pri vrednotah minulega časa, kar potrjuje z boemskim načinom življenja, individualnostjo in pasivnim uporništvom. Razmerje z Nastjo se konča, njegova popularnost mineva, vse pogosteje se predaja alkoholu. Tomaž je uspešen kirurg v Pragi, ločen, ima veliko ljubezenskih avantur, s katerimi nadaljuje tudi potem, ko živi s Terezo. Ko leta 1968 sile Varšavskega pakta okupirajo Češko, se za nekaj časa z njo preseli v Švico, vendar se vrne. Je žrtev novih političnih razmer, saj izgubi kirurško službo, ker noče preklicati svojega članka o odgovornosti komunistov za nastalo politično situacijo. Kasneje opusti oporečniško delovanje, postane pomivalec oken in po preselitvi na podeželje voznik tovornjaka;

6 točk

- B** opisati dogodek, ki je pomemben za poklicno uspešnost njunih partneric, in pomembnost obeh dogodkov utemeljiti;

do 4 + do 4 točke

za **opis** dogodka, ki je pomemben za poklicno uspešnost njunih partneric, in **utemeljitev** pomembnosti obeh dogodkov, npr.: Matjažu najbližja ženska oseba je Nastja, ki predava na akademiji za likovno umetnost. Zanj je pomemben dogodek v njeni poklicni karieri izoblikovanje Jonasovega kiparskega izdelka, ki je rezultat njene razlage v kiparskem ateljeju ob kepi gline. Uspešna je, študente spodbuja, izziva njihovo ustvarjalnost. Posebno izstopa nadarjeni Jonas, ki jo preseneti s svojim izdelkom. Ta dogodek je pomemben zato, ker potrjuje njeno nadarjenost za kiparstvo in pedagoško delo, obenem pa nadarjeni študent ne skriva simpatij do lepe predavateljice. Nastja se odziva, saj se razmerje z Matjažem razdira zaradi njegovega samougonabljanja. Z Jonasom kasneje naveže novo ljubezensko razmerje. (*Enakovredno upoštevamo drugo poglavje, ki opisujejo Nastjino delo s študenti ali drug ustrezn dogodek.*) Tomažu najbližja ženska oseba je Tereza. Zelo pomemben dogodek v njeni poklicni karieri je ob okupaciji sil Varšavskega pakta. Te sile so v Pragi naleteli na neoboroženi odpor. Pražani so sneli imena ulic, kar je povzročilo neorientiranost okupatorske vojske, seksualno izstradane vojake izzivajo dekleta v mini krilih ... Tereza vidi svojo priložnost v fotografiranju nemočne, a nasilne tuje vojske. Nerazvite filme daje tujim novinarjem in tako obvešča tujino o dogodkih v domovini. Vse to počne v nekakem evforičnem stanju, zaveda se sporočilne moči fotografij, to je njen prispevek k uporabi in izražanju domovinskih čustev. Takšno stanje traja do Dubčkovega govora po radiu, ko državni voditelj prizna poraz. Kasneje Tereza izgubi službo fotografinje in njene poklicne uspešnosti je konec;

8 točk

C primerjati, kako ljubezensko razmerje vpliva na poklicno uspešnost ljubezenskih partnerjev;

do 8 točk

za **primerjavo**, kako ljubezensko razmerje vpliva na poklicno uspešnost ljubezenskih partnerjev, npr.: Tereza prihaja iz majhnega mesta. Tam je točajka v nepomembnem hotelu, ob delu se zanima za umetnost, predvsem rada bere. Iz tega okolja bi se rada dvignila v širši svet in se osebnostno razvila. Priložnost se ji ponudi, ko se naključno sreča z uspešnim kirurgom Tomažem. Za njim pride v Prago, kjer postane njegova ljubezenska partnerica. Zveza s Tomažem ji pomaga, da kmalu postane samostojna fotografinja. Ob vdoru sil Varšavskega pakta na Češko doživi izpolnitev fotografskih ambicij. Po okupaciji s Tomažem odide v Švico, tam se ne znajde, zato se vrne domov. Izgubi prejšnje delovno mesto, spet postane točajka v predmestnem hotelu. Za Terezin uspeh je razmerje s Tomažem ključnega pomena, ona na vzpon njegove kirurške kariere ne vpliva, pač pa na njen konec, saj se zaradi nje iz Švice vrne tudi Tomaž. Na Nastjin uspeh Matjaž le deloma vpliva. Ljubezenska zveza med Matjažem in Nastjo traja še iz študentskih let. Oba se zanimata za umetnost in se z njo ustvarjalno ukvarjata, Matjaž je glasbenik, Nastja kiparka. Drug na drugega vplivata z utrinki iz njenega ljubezenskega razmerja: Nastja na besedila Matjaževih pesmi, Matjaž na njene kipe. Nastja in Matjaž drug drugemu pomenita umetniški navdih, ki počasi pojenjuje;

(do 4 točke)

za vpliv samo enega partnerja oziroma za pomanjkljivo primerjavo;

8 točk

Č kritično presoditi, kako se v izteku romanov povezujeta poklicna uspešnost in zasebno življenje obravnavanih ljubezenskih partnerjev;

do 8 točk

za **kritično presojo**, kako se v izteku romanov povezujeta poklicna uspešnost in zasebno življenje obravnavanih ljubezenskih partnerjev, npr.: Menim, da je Matjaž propadel. Na koncu romana se znajde na londonski postaji Pimlico, neurejen je, ob njem sta steklenica in kitara. Ostal je v nekem minulem času, je zapit boem, zaverovan vase. Na isti postaji se znajde Nastja v družbi z Jonasom. Povezuje ju umetnost, vprašanje pa je, ali je njuna ljubezenska zveza uspešna. Tomaž izgubi službo, za katero je živel. Tereza predlaga Tomažu, da bi se preselila na podeželje, saj bi se rešila Prage. Tereza je šibka, vendar je močna v šibkosti, saj se Tomaž zaradi nje vrne iz Švice, končno ga pridobi le zase. Na koncu romana se izkaže, da je o njegovem življenju odločala predvsem ona. Tomaž celo izjavi, da je tudi kot voznik tovornjaka zaradi nje srečen. Dvomim o njegovi izjavi, pristal je na to, kar mu je življenje v tistih razmerah lahko še ponudilo, mogoče pa je odkril, da je v življenju najpomembnejša ljubezen;

(do 4 točke)

za povzemanje koncev romanov.

8 točk

POZOR!

- Ocenjevanje nalog z **manj kot 600 besedami**:

a) *vsebina*: točke dodajamo po točkovniku,

b) *jezik*: število možnih točk za jezikovno pravilnost, slog in zgradbo ustrezno znižujemo, in sicer:

Število besed	Jezik. p.	Slog	Zgradba
600–450	6	5	5
449–300	4	4	4
299–150	2	2	1
pod 150	1	1	0

- Neustrezno obliko svojilnega pridevnika, npr. *Kunderin*, *Deklevin*, in neustrezno rabo besede *slikati/slika* namesto *fotografirati/fotografija* (Npr.: *Tereza slika/je slikarka.*) označimo kot napako do trikrat. Enako merilo velja za zapis imena *Franc* namesto *Franz*.
- Nižje pogovorne izraze, tudi tiste, ki so vzeti iz romanov, opredelimo kot slogovne napake, če niso zapisani v narekovajih.
- Uporaba zemljepisnega imena *Kampučija* oziroma *Kambodža* je enakovredna.

INTERPRETATIVNI ESEJ

POZOR!

- Ocenjevanje nalog z **manj kot 600 besedami**:
 - a) *vsebina*: točke dodajamo po točkovniku,
 - b) *jezik*: število možnih točk za jezikovno pravilnost, slog in zgradbo ustrezno znižujemo, in sicer:

Število besed	Jezik. p.	Slog	Zgradba
600–450	6	3	2
449–300	4	2	2
299–150	2	1	0
pod 150	1	1	0

Milan Dekleva: Pimlico (odlomek)

Milan Dekleva: Pimlico. Ljubljana: Cankarjeva založba, 2006. 122–124.

V eseju je kandidat skušal

A predstaviti pripovedovalko odlomka;

do 3 točke

za **predstavitev** pripovedovalke, npr.: Pripovedovalka v odlomku je akademska kiparka Nastja, predavateljica na likovni akademiji. Je izjemno čedna in razgledana umetnica, predana svojemu poklicu, kar lahko razberemo iz odlomka, ko razlaga študentom o bistvu kiparstva in ko razmišlja o umetnosti. Je zelo čutna, v ljubezni predana, a ne za vsako ceno. Ljubezensko razmerje z Matjažem želi ohraniti, vendar le, če bi se bil on pripravljen odpovedati alkoholu in bežnim avanturam. Odlikujeta jo tudi izjemna občutljivost in smisel za natančno opazovanje, saj do podrobnosti zazna in občuti vse, kar jo obdaja;

3 točke

B poiskati značilnosti njene pripovedi;

do 8 točk

za **značilnosti** njene pripovedi, npr.: Nastja je prvoosebna pripovedovalka, ki pripoveduje skozi svoje neposredno doživljanje in zaznavanje. To dvoje v odlomku najmočneje začutimo ob njeni razlagi kiparstva ter v njenem doživljanju in razmišljanju ob kamnitem kipu. Različni odtenki njenih zaznav in občutij so povezani tudi z moškimi, o katerih govori. Njen – lahko bi ga poimenovali kar pesniški – jezik je poln metafor, simbolov in podob (npr.: v grlu raste kamniti gomolj sreče, Pimlico, še je čas ..., odbleski poznega sonca ustvarijo vtis velike iluzije ...), v ležečem tisku pa so besede, ki imajo poseben pomen in tudi posebno slogovno vrednost (*grški, egejski* spomin, od *znotraj* in od *zunaj, ambientalno, izgubljena v dvojini*). V odlomku se prepletajo prvoosebna pripoved, notranji monolog in dialog oz. govor (drugih) oseb; ta je nakazan z odebeljenim tiskom. S prvoosebno pripovedjo izpoveduje Nastja zunanje doživljanje, svoje spomine pa z notranjim monologom. Ker sprožijo njen miselni tok različni dražljaji, se nanje odziva z različnim načinom upovedovanja. Ko govori o umetnosti, o njej razlaga, o zunanjem dogajanju v galeriji pripoveduje, svet, povezan z Matjažem, pa opiše s podobami, ki ju najintimneje povezujejo;

8 točk

C pojasniti, kako vplete v svojo pripoved moške literarne osebe in kako jih doživi;

do 2 + do 2 + do 2 točki
+ do 3 + do 3 + do 3 točke

za **pojasnitev**, kako vplete v svojo pripoved moške literarne osebe, in za **ponazoritev**, kako jih doživi, npr.: V odlomku, ki se dogaja v galeriji, sta prisotna Jonas in Mitja, o Matjažu Nastja le razmišlja. Iz tega, kako jih vplete v pripoved, je mogoče razbrati, kako je z njimi v danem trenutku povezana. Svojega študenta Jonasa predstavi skozi dialog oziroma njegovo razlago o umetnosti. Mitja je le naključni obiskovalec galerije in njen občudovalec, zato Nastja le poroča o njegovi prisotnosti in svojem doživetju ob njem. Matjaž, s katerim je čustveno najbolj povezana in s katerim ju povezuje tudi umetnost, pa se asociativno vplete v njeno razmišljanje o umetnosti kot močan spomin. Različno, kot jih vpleta v pripoved, jih tudi doživlja. Jonas jo najprej spravi v zadrego, potem pa jo s svojo razlago osreči, saj

spozna, da fant ve, kaj je bistvo kiparstva. Doživi ga kot mali čudež. Čustvo, ki ga ob tem spoznanju začuti, je kot kamniti gomolj sreče, ki raste v njeni duši. Mitjo najprej zazna kot prevzetnega moškega, dovzetnega za žensko lepoto, saj se pred odhodom iz dvorane zazre v noge študentk. Ko se malo pozneje spusti za njim po stopnicah, ga vidi kot veliko iluzijo, kot kičasto nezemsko romantično podobo. In ko stopi k njemu, se ji ta slika skoraj potrdi v resničnosti, saj je presenečena nad njegovo lepo zunanjo podobo, ki izžareva samozavest. Matjaža, ki privre v njen tok misli s spomini na počitnice v Grčiji, doživi s tolikšno močjo, da jo misel nanj popolnoma ohromi. V hipu verjame, da je še čas rešiti njuno zvezo in uresničiti njeno materinstvo, kar podkrepi s spomini na Pimlico, kjer sta doživela čarobne trenutke in ji zato ta pomeni življenje in ljubezen. Njegova lahkotna nemarnost in malomarnost, ki se je zave ob Mitjevi urejenosti, ji je ljuba, ker sodi k njegovi trubadurskosti;

15 točk

Č pojasniti, vloga katerega moškega se v njenem življenju pozneje najbolj spremeni;

do 4 točke

*za **pojasnitev**, kateremu moškemu se vloga v njenem življenju pozneje najbolj spremeni;*

4 točke

D nasloviti odlomek v povezavi z moško literarno osebo, ki jo v odlomku najmočneje doživi, in svojo izbiro utemeljiti;

do 2 točki + do 3 točke

*za **naslov** v povezavi z najmočneje doživeto moško osebo in **utemeljitev** izbire.*

5 točk